

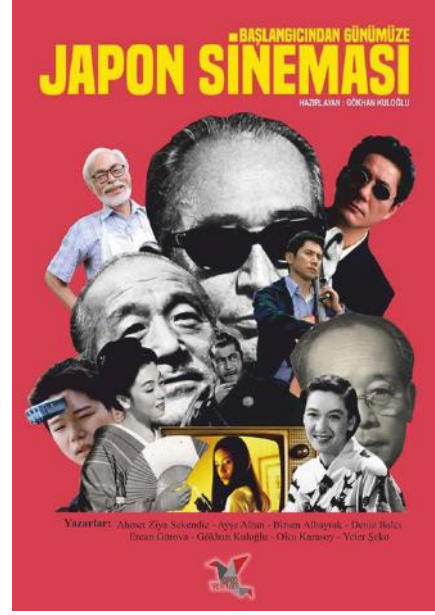
BAŞLANGICINDAN GÜNÜMÜZE JAPON SİNEMASI

Hazırlayan: Gökhan Kuloğlu

Yazar: Kolektif

Japon Yayınları

2016 / 307 sf.

Kitabın birçok bölümü Japon sineması ve kültürünü kapsayan öğretici ve zevkli bir okuma sunuyor. Ancak ilk bölümün metin düzeltilmesi yapılmadan yayınlandığı gözleniyor; cümle düşüklükleri ve tekrarlar okumayı güçleştirse de diğer yazılara geçtikçe bu sorun azalıyor. Kitaba atılan ilk adımda karşılaşılan bu çetin coğrafyayı geçebilen okur için içerik oldukça kapsamlı. Hemen hemen sinema tarihi başlangıcına denk gelen filizinden 2000'lere kadar Japon sinemasının tarihsel gelişimi derlenmiş durumda. İlk bölümde geleneksel Japon tiyatrosundan sessiz sinemaya geçiş, folklorik altyapının ülke sinemasını dünya çapında kılan özgünlüğü çerçevesinde anlatılmış. Sessiz sinemaları seyirciye aktaran *benshi* adı verilen anlatıcılar, 1911 sansür uygulaması ve geçici kadın oyuncu yasağı ile Büyük Kanto Depremi işlenmiş. Savaş öncesinde usta-çırak ilişkisiyle kotarılan geleneksel dönemin, İkinci Dünya Savaşı sonrasında Amerikan işgali ve sansürünün baskısıyla sonlanarak ne şekilde evrildiği ortaya konmuş. 20'li yılların sonuna gelindiğinde perde yanındaki "*benshi*"lerden sesli sinemaya geçiş, sinemada tiyatral etkinin azalması ve Rus - Alman etkileriyle toplumsal gerçekçilik, dışavurumculuk gibi yenilikçi denemelerin ortaya çıkışı ikinci bölümde anlatılmış.

30'lu yıllarda Japonya'nın yayılcı politikası sonucu artan milliyetçilikle birlikte propaganda filmlerinin yükselişi, beraberinde getirdiği sansürle birlikte üçüncü bölümde, neredeyse tüm dünyaya savaş açmış Japonya'nın folklorik ve tarihsel

dokusuyla harmanlanarak ele alınmış. Savaş döneminin faşist çizgideki filmleriyle savaş sonrasında bireyi anlatmaya yönelik bağımsız filmlerin farkı vurgulanmış. Yenilgi sonucunda Japon devletinin sansüründen Amerikan sansürüne geçiş, geleneksel filmlerin terk edilmesi, yakılan ilk dönem filmleri, işten atılan muhalif sinemacılar ve değişime uğrayan sinema dili üzerinde durulmuş. Dönemin en önemli yönetmenlerinden **Akira Kurosawa**'nın *Kurbağa Yağı Satıcısı* kitabında anlattığı, 1939 ve 1946 yıllarında getirilen iki yeni sansür uygulaması atlanmamış.

Kaybedilen savaş sonrası **General MacArthur**'un 1947'de yapılandığı liberal yeni anayasa kadar Amerikan sansürünün de getirisi olan yenilikçi bağımsız filmler ile Fransız *Nouvelle Vague* akımının yankısı Japon Yeni Dalga Sineması (*Nuberu Bangu*) ve onunla bağlantılı gelişen *avantgarde* sinema dönemi anlatısı, kitabın en önemli bölümlerinden birini oluşturuyor. Japonya'da halkın ve hükümetin ABD baskısına tepkileri ve sürecinin Japon Yeni Dalga Sineması'nı şekillendiren yansımaları detaylı şekilde değerlendirilmiş. 50'lerde televizyon yayıncılığının başlamasıyla, stüdyoların yenilik arayışları sonucu renge ve geniş ekran formatına geçişinin seyirciyi tekrar sinemaya kazandırma sürecine değinilmiş. Ayrıca manganın ve animenin tv ile kitlesele pazara girmesi ve her sınıfın bu eğlence biçimlerine eşit şekilde ulaşabilmesiyle görülen sosyal denklik vurgulanmış. **Shohei Imamura, Seijun Suzuki, Yoshishige Yoshida, Shuji Terayama** gibi Yeni Dalga ve *avantgarde* sinema yönetmenlerinin bakış açıları, belli başlı filmlerin aldığı uluslararası ödüllerle birlikte kapsamlı şekilde aktarılmış.

1970 sonrasında ekonomik krizle yükselerek sinemaları meşgul eden "B sınıfı" ya da "Pembe Film" olarak tabir edilen pornografik filmler, kitabın bütünlüğünü sekteye uğratacak şekilde akademik dilden uzaklaşarak ve yer yer erkek bakış açısıyla anlatılmış durumda. Bu bölüm, Japon kültüründe ve sinemasında, şiddet ve erkek egemen cinselliğin yansımalarını görmek bakımından yararlı bir okuma sunuyor. Ayrıca *yakuza* filmleri gibi bazı türlere de değinilmiş.

Kitabın zirvesinde Japon korku ve anime sinemasının derlendiği bölüm gösterilebilir. Japon mitolojisi, Budizm ve Şintoizm kökenli korku öğelerinin yanı sıra atom bombalarının ve büyük depremlerin yarattığı korkunun, filmlerdeki paradigmatik unsurlara nasıl kaynaklık ettiği belirgin örneklerle ve sınıflandırmalarla açıklanmış. Korku filmlerinde de görülen şiddet ve cinsel sömürü, Japonya'daki dönemselle ahlaki çöküşün eseri olarak, özellikle kadın karakterler çerçevesinde gözler önüne serilmiş. Animenin ortaya çıkışı ve gelişimi

de takip eden sayfalarda işlenmiş. Bu bölüm, başlıca korku filmleri incelenirken, paradigmatik unsurların da açıklanmasıyla kitabın en verimli kısımlarından biri haline gelmiş.

“Stüdyolar ve Festivaller” bölümü, Japon sinema endüstrisinin detaylı tarihsel gelişimini ve Japon Yeni Dalga Sineması’na sağladığı olanakları ortaya koymasıyla, Japon sinemasının önde gelen festivallerde kazandığı ödüllerin hikâyelerini içermesiyle, ayrıca Japon film festivallerinin tanıtılmasıyla, zevkle okunacak bir içeriğe sahip olmuş.

90’larla 2000’ler arasında Japon sinemasının durumunun ele alındığı son bölümde, 1997’de ortaya çıkan ekonomik kriz ve yaşanan sosyal çöküntünün sinemaya getirdiği etkiler değerlendirilmiş. Bu bağlamda dönem başında bağımsız sinemanın Hollywood çizgisinde kalarak Japonya’da tekrar yükselişe geçmesi ele alınmış. 2000’e doğru Japon sinemasında nispeten kaliteli yapımlar sinemalara dönmüş olduğundan, önemli festivallerde ödül alan bu filmler ve döneme egemen animeler incelenmiş. Ekonomik kriz kadar derin bir sosyal yıkıma yol açan 1995 Kobe Depremi ve “Aum Shinrikyo” sarin gazı saldırısı gibi olayların bağımsız filmlerde bıraktığı izler aranmış. 2000’lerin Japon sinemasının özet halinde incelenmesiyle bölüm kapsamı bitirilmiş.

Kitabın genel olarak sunduğu öğretici derlemenin yanında, sonlara doğru, Japon sineması oyuncularının, başlıca Japon yönetmenlerin ve önemli filmlerinin tanıtıldığı üç geniş bölüm yer almakta ve bu doğrultuda filmleri izlemeyi planlayan okurları, başucu kitabı olmaya aday bir çalışma beklemekte.

Ekin Eren